

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 16 ставови 2 и 3 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 61/15, 154/15 192/15, 17/16 и 37/16), Владата на Република Македонија, на седницата, одржана на 17.10.2016 година, донесе

ПРОГРАМА ЗА РАНА ДЕТЕКЦИЈА НА МАЛИГНИ ЗАБОЛУВАЊА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 2017 ГОДИНА

Програмата за рана детекција на малигни заболувања во Република Македонија за 2017 година се однесува на:

- I. Скрининг рак на грло на матка 2015-2017 година**
- II. Опортунистички скрининг на колоректален карцином во Република Македонија**
- III. Преглед на пациенти за рано откривање на карцином на простата (возрасна група 50-55 години) со фамилијарен ризик од 45-50 години**
- IV. Организиран скрининг за рана детекција на рак на дојка**
- V. Улога на Институтот за јавно здравје на Република Македонија**
- VI. Формирање на тимови за конзилиарно мислење (тумор борд) за секој заболен од малигно заболување**

I. Скрининг рак на грло на матка 2015-2017 година

1. Цели на програмата

1.1 Општа цел

Намалување на инциденца и смртност на жената од рак на грло на матка во Република Македонија

1.2 Специфични цели

- Вклучување на сите матични гинеколози на ниво на цела држава во организираниот скрининг
- Подигање на свеста на жената за важноста на редовни прегледи и рано откривање на промените на грлото на матката и информирање за важноста од скрининг
- Обезбедување на поддршка на Програмата на ниво на држава
- Дефинирање на улогата на јавно здравствените установи на сите нивоа на здравствена заштита во превенција и лечење на ракот на грлото на матка

2. Методологија на скринингот

На ниво на целата држава, за жените кои имаат избрано матичен гинеколог скринингот го вршат гинеколозите од ПЗУ согласно превентивните цели пропишани од ФЗОМ: гинеколошки преглед, земање на брис, припрема и доставување на материјалот за цитолошка анализа.

Земениот материјал за цитолошка анализа се испитува во цитолошката лабораторија во болниците низ цела држава, цитолошки лаборатории кои имаат склучено договор со ФЗОМ за здравствена услуга читање на ПАП тест како и Клиниката за гинекологија и акушерство. Фактури и извештаи за извршените активности се доставуваат до Министерството за здравство квартално.

Согласно доктринарните ставови целна група за скрининг се жени на возраст од 24-60. Препорачан временски интервал за изведување на скринингот е 3 години.

Оваа година со скринингот се предвидени жените на возраст од 46-60 години. Со скринингот, исто така ќе се опфатат и жените на возраст од 24-60 кои во текот на 2016 година не направиле ПАП тест.

Како извршители на Програмата се околу 140 матичните гинеколози на ниво на цела држава, односно апроксимативно се прикрепени 500 000 пациентки

3. Индикатори на спроведување на програмата

3.1 Индикатори на процес на спроведување и следење

- Број и процент на жени кои се јавиле на повикот после првиот или наредниот повик кај матичниот гинеколог
- Број на жени кај кои е направен ПАП тест
- Број и процент на жени кои не се јавиле на повикувачките писма
- Број и процент на позитивни тестови
- Број на пронајдени ASC-US
- Број на пронајдени ASC-H
- Број на пронајдени endo CIN1
- Број на пронајдени HPV
- Број на пронајдени CIN 1
- Број на пронајдени endo CIN2
- Број на пронајдени CIN 2
- Број на пронајдени CIN 3
- Број на пронајдени AGC
- Број на пронајдени CIS
- Број и процент на негативни тестови

Наведените процесни и индикатори на успешност се елементи за пишување на периодични извештаи за спроведените активности на сите нивоа на здравствена заштита.

Показателите на успешност на спроведување на скринингот се елементи со кои се планираат понатамошни активности на здравствениот систем со цел намалување на инциденца и смртност од рак на грло на матка.

4. Финансирање на програмата

ред број	Вид на мерка	извршител	обем на активност	цена по услуга	вкупно
1	Координирање на активностите, со останатите извршители, промоција на скринингот, повикување на жените на возраст од 24-60 години Активност на матични гинеколози (оние кои имаат потпишано договор со ФЗОМ)	Матични гинеколози	Поканување на околу 20.000 жени Дополнителни трошоци за преглед и доставување на материјал на 20.000 жени	30,00 покана 200,00 од земен ПАП	600.000,00 4.000.000,00
2	ПартICIPација за цитолошка анализа (активност за Цитолошките лаборатории во јавно здравствените установи и оние кои имаат потпишано договор со ФЗОМ за здравствената услуга читање на ПАП тест	Цитолошките лаборатории во јавно здравствените установи и оние кои имаат потпишано договор со ФЗОМ	20.000 жени	60,00	1.200.000,00
3	Координација на скринингот од страна на 10-те центри за јавно здравје	10-те ЦЗЗ (10x 30.000,00)	10	40.000,00	400.000,00
4	Активности со мобилна гинеколошка ординација во соработка со НВО од областа	Цитолошките лаборатории во јавно здравствените установи и оние кои имаат потпишано договор со ФЗОМ како и матични гинеколози кои ќе даваат услуги	Жени од рурална средина		500.000,00
	ВКУПНО				6.700.000,00

Министерството за здравство ќе ги распределува средствата на јавните здравствените установи, приватните здравствени установи кои имаат потпишано договор со ФЗОМ и други извршители на активностите за реализација на скринингот на рак на грло на матка квартално, врз основа на доставени фактури и извештаи.

Активности со мобилна гинеколошка ординација во соработка со НВО од областа на здравството

- совети за превенција од сексуално преносливи инфекции
- дијагностицирање на сексуално преносливи инфекции
- лекување на сексуално преносливи инфекции
- ПАП тест
- гинеколошки ехо-преглед

5. Извршители на програмата

- Институт за јавно здравје на РМ
- Општи болници на ниво на цела држава
- Цитолошки лаборатории со потпишан договор со ФЗО за здравствена услуга читање на ПАП тест.
- Матични гинеколози на ниво на цела држава
- Општи болници на ниво на цела држава, Клинички болници на ниво на цела држава, како и Клиника за гинекологија и акушерство и Специјална болница за гинекологија и акушерство “Мајка Тереза” - Скопје
- Мобилна гинеколошка ординација во координација со НВО од областа на здравството.

6. Мониторинг и евалуација

Мониторинг и евалуација се планира да спроведува Институтот за јавно здравје на Република Македонија врз основа на базата на податоци која ја поседува за организиран скрининг и изготвување на периодични извештаи како субимат од извештаите од Цитолошките лаборатории.

Основна обврска на овластените извршители на Програмата се континуирано внесување, праќање и ажурирање на податоците за организиран скрининг Институтот за јавно здравје на Република Македонија ќе врши евалуација на сите активности на скринингот и доставување на извештаи, врз основа на показателите за успешност кои се јасно определени.

II. Опортунистички скрининг на колоректален карцином во Република Македонија

1. Цел на програмата

Целта на програмата е намалување на морбилитетот и морталитетот на населението во Република Македонија од рак на дебело црево. Стратегијата за подобрување на раното откривање на ракот на дебело црево подразбира и подобра информираност на населението за значењето на раното откривање на ракот на дебелото црево и едукација на здравствениот кадар за самата програма.

Активности:

2. Спроведување на скринингот

- Скринирањето ќе се изведува со тестот за детекција на окултно крварење - ФОБТ (Fecal Occult Blood Test - FOBТ). Министерството за здравство ги набавуваат ФОБ тестовите ги распоредува по Центрите за јавно здравје според бројот на жители на подрачјето кое го покриваат.
- Секој граѓанин на возраст од 50-70 години можат да си го оставарат правото на бесплатен ФОБ тест одејќи во ЦЈЗ одговорно за нивното подрачје.
- Центарот за јавно здравје ќе врши анализа на доставениот материјал со примена на ФОБ - тестот - за резултатот го известува пациентот и го упатува на консултација кај матичниот лекар.
- На пациентите/семејствата со покачен ризик за заболување ќе бидат советувани и упатувани на колоноскопија од страна на матичните лекари.
- Координатор на скринингот ќе биде Институтот за Јавно здравје на Република Македонија, кој ќе биде задолжен за координација на сите активности во државата, стручно методолошка помош на Центрите за јавно здравје, изготвување и водење на Регистер за КРК. Институтот за Јавно здравје ќе доставува до Министерството за здравство тромесечни извештаи и фактури за извршениот скрининг во Република Македонија. Министерството за здравство ќе доставува финансиски средства и до извршителите - Центрите за јавно здравје.
- Центрите за Јавно здравје ќе бидат задолжени за координација на активностите на своето подрачје
- Очекуваниот одзив на поканите за скрининг од вкупниот број на испитаници на возраст од 50-70 години е околу 10.000 испитаници, за кои ќе бидат потребни по 3 теста за испитаник.

3. Едукација на матичните лекари од ПЗЗ за советување на пациентите за употреба на китовите за ФОБТ, идентификација на пациентите со висок ризик како и за упатување до Центрите за јавно здравје. Оваа активност ја изведуваат Центар за семејна медицина Медицински факултет.

4. Индикатори на спроведување на програмата

4.1 Индикатори на процес на спроведување

- Број и процент на луѓе кај кои е направен ФОбТ тест
- Број и процент на луѓе кои го земале резултатот
- Број и процент на неадекватни тестови

4.2 Индикатори на успешност на спроведување на скринингот се:

- Број и процент на опфаени лица со Програмата
- Број и процент на позитивни тестови
- Број и процент на лица препратени на колоноскопија

5. Финансирање на програмата

Табела 2. финансиски средства за реализација на скрининг на колоректалниот карцином (крк)

Ред.број	мерки	извршители	финансиски средства
2	Анализа на ФОбТ тест, известување, водење евиденција	10-те ЦЈЗ	10.000 x 50,00 = 500.000,00
3	Координација на скринингот од страна на 10-те центри за јавно здравје	10-те ЦЈЗ (10x 30.000,00)	300.000,00
4	Едукација на матични доктори	Центар за семејна медицина Медицински факултет	100.000,00
	ВКУПНО		900.000,00

Министерството за здравство ќе ги распределува средствата на јавните здравствените установи и извршители на активностите за реализација на скринингот на колоректален карцином, врз основа на доставени фактури и извештаи, по завршена и реализирана активност.

6. Извршители на програмата

- Институт за јавно здравја на Република Македонија
- 10-те Центри за јавно здравје
- Матични лекари на ниво на цела држава
- Центар за семејна медицина - Медицински факултет

7. Мониторинг и евалуација

Мониторинг и евалуација се планира да спроведува Институтот за јавно здравје на Република Македонија врз основа на базата на податоци која ја поседува за организиран скрининг и изготвување на периодични извештаи како сублимат од извештаите од Центрите за јавно здравје.

Основна обврска на овластените извршители на Програмата се континуирано внесување, праќање и ажурирање на податоците за организиран скрининг

Краткорочната проценка на успешноста на спроведување на Програмата се вреднува со одзивот на населението, брзината на известување за позитивен наод и упатување на колоноскопија, каков е односот према понатамошните испитувања на лицата кај кој е најден позитивен тест.

Долгорочна проценка на спроведување на Програмата се однесува на намалување на стапката на морталитет, морбилитет и инциденца.

Индикатори на следење на Програмата се: ниска стапка на популација заболена од рак на дебело црево, број на извештаи за направени превентивни прегледи предвидени со Програмата, број на едуцирани здравствени работници, број на здравствени установи кои се опремени за спроведување на систематски прегледи.

Институтот за јавно здравје на Република Македонија ќе врши евалуација на сите активности на скринингот и доставување на извештаи, врз основа на показателите за успешност кои се јасно определени.

III. Преглед на пациенти за рано откривање на карцином на простата (возрасна група 50-55 години) со фамилијарен ризик од 45-50 години

Министерството за здравство од оваа програма ќе ја плаќа партиципацијата за ПСА тестот и за дигитален ректален преглед за возрасна група 50-55 години и оние со фамилијарен ризик од 45-50 години.

Матичните доктори ќе препорачуваат на сите мажи на возраст од 50-55 години и оние со фамилијарен ризик од 45-50 години да направат превентивен преглед на секундарно ниво и за истото ќе им издадат упат.

Табела 3 гласи:

Ред.број	мерки	извршители	услуга	финансиски средства
1	ПРЕВЕНТИВЕН ПРЕГЛЕД НА ПАЦИЕНТИ ЗА РАНО ОТКРИВАЊЕ НА КАРЦИНОМ НА ПРОСТАТА (ВОЗРАСНА ГРУПА 50-55 ГОДИНИ) со фамилијарен ризик од 45-50 години	Универзитетски клиника, Општи болници Клинички болници	Партиципација за ПСА тест и ректално туше 50,00 x 20.000 мажи	100.000,00
	ВКУПНО			100.000,00

Министерството за здравство месечно ќе ги распределува средствата на јавните здравствените установи и извршители на активностите преглед на пациенти за рано откривање на карцином на простата (возрасна група 50-55 години) со фамилијарен ризик од 45-50 години, врз основа на доставени фактури и извештаи.

IV. Организација на мамографски скрининг за карцином на дојка

1. Општа цел

Скрининг мамографијата претставува периодично правење на мамографија на здрава женска популација, без присутни симптоми, со цел да се открие рак на дојката во неговиот претклинички стадиум.

Со раната детекција се продолжува животот на жената и се намалуваат трошоците за скапото лекување.

Ракот на дојка е најчесто малигно заболување кај жената и водечка причина за смртност. Една од осум жени ќе се соочи со ова заболување во својот животен век. Не постои превенција од рак на дојка, но раната детекција на карциномот ќе ја намали смртноста и до 30%.

Единствена метода со најголема специфичност за рана детекција е мамографијата која радиологот ја интерпретира.

Со мамографијата може да се детектира карциномот во неговата предклиничка фаза преку директни и индиректни знаци од обучен радиолог по технички добро направена мамографија од обучен радиолошки технолог на современ мамомат.

Министерството за здравство следејќи ги европските и светските насоки почна со организирана „Национална скрининг програма за рана детекција на рак на дојка“ во април 2015 во соработка со мамоматските кабинети во јавните здравствени установи и Управата за електронско здравство.

Набавени се нови дигитални мамомати во повеќе јавни здравствени установи., беше оформена работна група која во април 2016 се реорганизира во „Канцеларија за скрининг“ составена од радиолози, торакални хирурзи, патолози, онколози, радиолошки технолози, медицински физичар, лекар по општа медицина, радиолошки технолози и информатичари.

Квалитетот на скринингот се обезбедува преку следните активности кои се реализираат од страна на „Канцеларијата за скрининг“:

1. Спроведување на едукација преку семинари, предавања од експерти од Македонија и странство
2. Сертифицирање на радиолози и радиолошки технолози вклучени во скринингот
3. Континуирана контрола на технички квалитет на мамоматите во Македонија
4. Континуирана контрола на квалитет на вршење на мамографски преглед и интерпретација на мамографски наод
5. Евиденција и статистичка обработка на резултати од дијагностичка и скрининг мамографија
6. Редовни состаноци и активности на Канцеларијата за скрининг
7. Зголемена информираност на населението и матичните лекари.

2. Спроведување на скринингот

2.1. Мамографскиот скрининг се изведува во јавните здравствени установи кои имаат мамографски апарати (дигитални и аналогни). Мамографските кабинети при јавните здравствени установи одредуваат денови во текот на неделата во кои ќе вршат скрининг кој ќе биде истакнат на видно место во јавната здравствена установа.

2.2. Жени на возраст од 50-69 години се покануваат за мамографски преглед на две години преку повикувачки писма/покани, кои се испраќаат по пошта користејќи податоци од компјутерски софтвер и хардвер кој е есенцијален елемент за повикување на жените, со кој се обезбедува повикување на жените кои никогаш немаат извршено мамографски преглед.

2.3. Повиканите жени потребно е со себе да понесат покана - повикувачки флаер и здравствена книшка/лична карта заради личните податоци. Резултатите наодите се внесуваат во електронскиот регистар.

3. Индикатори на успешност на спроведување на скринингот се:

- Број и процент на повикани жени со Програмата,
- Процент на излезеност.

4. Финансирање на активностите и извршители

Преглед на активностите и потребните финансиски средства за реализација на активностите дадени се во табела број 1.

Табела број 4

	активност	извршител	Финансиски средства
1.	Одржување и надградба на компјутерски софтвер за формирање на е-регистер за карцином на дојка и матка	Управа за електронско здравство	500.000,00
2.	Обезбедување на флаери	Управа за електронско здравство	40.000,00
4.	Обезбедување на средства за работа на Канцеларија за скрининг	Управа за електронско здравство	300.000,00
5.	Обезбедување средства за организација и повикување на жените и доставување на наоди	Управа за електронско здравство	601.000,00
6.	Обезбедување на средства за мамографски скрининг активности	Јавни здравствени установи	8570 x 700,00ден 5.999.000,00
	ВКУПНО:		7.440.000,00

Министерството за здравство месечно ќе ги распределува средствата на јавните здравствените установи и извршители на активностите за мамографски скрининг врз основа на доставени фактури и извештаи, верификувани и одобрени од страна на Управата за електронско здравство.

V. Улога на Институтот за јавно здравје на Република Македонија

Институтот за јавно здравје на Република Македонија ќе биде одговорен за организација, координација, мониторинг и евалуација, како и изготвување на публикација за состојбата и постигнатите резултати на програмата за рана детекција на малигни заболувања за 2017 година за делот скрининг на рак на грло на матка, опурунистички скрининг на дебело црево, превентивните прегледи за рана детекција на рак на простата и организиран скрининг на рак на дојка.

Институтот за јавно здравје извештаите ќе треба да ги доставува на квартално ниво заедно со фактура.

Табела број 5 Потребни финансиски средства за Програмата за рана детекција на малигни заболувања во Република Македонија за координаторот Институт за јавно здравје на Република Македонија

ред.број	вид на активност	обем на услуга	вкупно
1	Скрининг на рак на грло на матка скрининг на рак на грло на матка, опурунистички скрининг на дебело црево, превентивните прегледи за рана детекција на рак на простата и организиран скрининг на рак на дојка, организација, координација, мониторинг и евалуација. Известување до Министерство за здравство месечно за текот на активностите.	12 месеци x 10.000,00	120.000,00
2	Квартални извештаи за скрининг на рак на грло на матка, опурунистички скрининг на дебело црево, превентивните прегледи за рана детекција на рак на простата и организиран скрининг на рак на дојка, за состојбата и постигнатите резултати, евалуација и мониторинг за 2017 година	60.000,00 x 4 квартали	240.000,00
	ВКУПНО		360.000,00

VI. Формирање на тимови за конзилијарно мислење (тумор борд) за секој заболен од малигно заболување. Тимовите ќе бидат формирани од страна на Универзитетски клиници, Клинички болници и општи болници во Република Македонија.

Табела број 6 гласи:

Ред.број	мерки	услуга	финансиски средства
1.	ТИМОВИ ЗА КОНЗИЛИЈАРНО МИСЛЕЊЕ ЗА СЕКОЈ ЗАБОЛЕН ОД МАЛИГНО ЗАБОЛУВАЊЕ	конзилијарно мислење	1.500.000,00
	ВКУПНО		1.500.000,00

Тумор борд е тело составено од доктори од повеќе специјалности кое ќе ги разгледува сите случаи на карцином од соодветната специјалност и преку мултидисциплинарен пристап ќе го одредува текот на лекувањето и терапијата.

ЗБИРНА ТАБЕЛА Потребни финансиски средства

ПРОГРАМА ЗА РАНА ДЕТЕКЦИЈА НА МАЛИГНИ ЗАБОЛУВАЊА	Временска рамка		Потребни ресурси
	Почеток	Крај	Финансиски ресурси
СКРИНИНГ НА РАК НА ГРЛО НА МАТКА	2017	2017	6.700.000,00
ОПОРТУНИСТИЧКИ СКРИНИНГ НА КОЛОРЕКТАЛЕН КАРЦИНОМ	2017	2017	900.000,00
СКРИНИНГ НА РАК НА ДОЈКА	2017	2017	7.440.000,00
ПРЕВЕНТИВЕН ПРЕГЛЕД НА ПАЦИЕНТИ ЗА РАНО ОТКРИВАЊЕ НА КАРЦИНОМ НА ПРОСТАТА (ВОЗРАСНА ГРУПА 50-55 ГОДИНИ) со фамилијарен ризик од 45-50 години	2017	2017	100.000,00
ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ НА РМ	2017	2017	360.000,00
ТИМОВИ ЗА КОНЗИЛЈАРНО МИСЛЕЊЕ ЗА СЕКОЈ ЗАБОЛЕН ОД МАЛИГНО ЗАБОЛУВАЊЕ	2017	2017	1.500.000,00
ВКУПНО 1+2+3+4+5+6 ЗА ЦЕЛАТА ПРОГРАМА	2017	2017	17.000.000,00

Неизмирените обврски од Програмата за рана детекција на малигните заболувања во Република Македонија за 2016 година ќе се исплаќаат од Програмата за рана детекција на малигните заболувања во Република Македонија за 2017 година.

Финансирање на програмата:

Активностите предвидени со оваа програма ќе се реализираат во обем на средствата одобрени од Буџетот на Република Македонија наменети за Програмата за рана детекција на малигните заболувања во Република Македонија во висина од 17.000.000,00 денари.

Распределбата на средствата по оваа програма ќе ја врши Министерството за здравство на јавните здравствените установи, приватни здравствени установи кои имаат потпишано договор со ФЗОМ на РМ и други извршители на активностите наведени во Програмата, врз основа на доставени фактури и извештаи за реализација на активностите содржани во Програмата.

Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе отпочне да се применува од 1 јануари 2017 година.

Бр. 42-7809/1
17 октомври 2016 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
Никола Тодоров, с.р.